

OSMANIYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Wang Mang ve Toprak Reformu*

Ertuğrul CEYLAN¹

Received/02.12.2020

Published/21.12.2020

Özet

Çin tarihinin en önemli dönüm noktalarından biri İmparator Qin Shi Huang Di (秦始皇帝) tarafından kurulan Qin (秦朝) Hanedanlığı'dır. Qin (M.Ö. 221-M.Ö. 207) öncesi dönemlerde Çin sınırları içerisinde bölünmüşlük ve düzensizlik hâkimdir. Uzun yıllar süren ve yönetimleri hem ekonomik hem de siyasi olarak etkileyen beyliklerin birbirleriyle olan savaşları Qin Shi Huang Di'nin siyasi birliği sağlamasıyla son bulmuştur. Qin Hanedanlığı hanedanlık tarihi açısından bakıldığında oldukça kısa sürmüştür. Qin'in yıkılışından sonra Liu Bang (刘邦) tarafından Han Hanedanlığı (汉朝) kurulmuştur. Han Hanedanlığı (M.Ö. 202- M.S. 220) kuruluşundan itibaren çeşitli reformlarla sistematik bir devlet yönetimi oluşturmuş ve dört yüzyılı aşkın süre hüküm sürmeyi başarmıştır. Ancak bu dört yüzyıllık tarihi geçmişe sahip olan Han Hanedanlığı M.S. 9-23 yılları arasında kesintiye uğramıştır. Bundan dolayı Han Hanedanlığı çalışmaları genellikle Batı Han ve Doğu Han Hanedanlığı olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrımın yapılmasında ise kendi Hanedanlığını ilan eden Wang Mang (王莽)'ın etkisi büyüktür. Wang Mang sıradan bir bürokrat iken nüfuzunu kullanarak yönetimde çok hızlı yükselmiş ve sonunda naiplik görevine kadar gelmiştir. Bu görevin bir adım sonrasında ise Xin Hanedanlığı (新朝) adı altında kendi imparatorluğunu kurmuştur. İmparatorluğunu ilan ettikten sonra tarihe "Wang Mang Reformları" olarak geçen birçok reform yapmıştır. Wang Mang yapmış olduğu veya yapmak istediği bu reformlarla ülkesini ekonomik olarak kalkındırmak istemiştir. Bu reformlardan en önemlisi ise hiç kuşkusuz toprak reformudur. Çalışmamızda Wang Mang'ı ve yapmış olduğu toprak reformunu ele alacağız.

Anahtar kelimeler: Wang Mang, Toprak, Reform, Çin, Han

Wang Mang and His Land Reform

Abstract

One of the most significant turning points in Chinese history is the Qin (秦朝) Dynasty which was founded by Emperor Qin Shi Huang Di (秦始皇帝). Before Qin (221 BC-207 BC), division and disorder prevailed within the borders of China. The wars between the states, which lasted for many years and affected the governments both economically and politically, came to an end through the political unification established by Qin Shi Huang Di. The Qin Dynasty has got a rather short history in terms of

* Bu çalışma, "Han Dönemi ve Wang Mang Reformları" adlı Yüksek Lisans Tezi'nden üretilmiştir.

¹ Arş. Gör. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, ceylanertugrulcn@gmail.com

dynastic history. After the fall of Qin, the Han Dynasty (汉朝) was founded by Liu Bang (刘邦). The Han Dynasty (202 BC-AD 220) had established a systematic state administration with various reforms since its establishment and succeeded to rule for more than four centuries. However, the Han Dynasty, which has a history of four centuries, was interrupted between AD 9-23. For this reason, the Han Dynasty studies are generally divided into the Western Han and Eastern Han Dynasty. Wang Mang (王莽), who declared his dynasty, has a great influence in making this distinction. Even though Wang Mang used to be an ordinary bureaucrat, he used his potency to rise very quickly in administration and eventually reached the post of regent. One step after this mission, he established his empire under the name of Xin Dynasty (新朝). After declaring his empire, he made many reforms that went down in history as the "Wang Mang Reforms". Wang Mang wanted to develop his country economically with these reforms he made or wanted to do. The most important of these reforms is undoubtedly land reform. In our study, we will discuss Wang Mang and the land reform he made.

Keywords: Wang Mang, Land, Reform, China, Han.

1. Giriş

Han Hanedanlığı yönetiminde klikler² oldukça önemli yer tutmaktadır. Özellikle İmparator Wu Di (武帝) döneminde aileler siyasi güçleri için kendi aralarında bir ittifak akdediyorlar, aralarında evleniyorlar ve büyük bir klik teşkil ediyorlar. Bu klikler en önemli işleri ellerine alarak yönetimde daha fazla söz sahibi oluyorlar (Eberhard, 1995, s.99). İmparator Wu Di döneminin konumuz açısından bir diğer önemi ise Konfüçyüs düşünce ekolünün yeniden yorumlanmasının sonucunda "Han Konfüçyüslüğü" tanımının doğması ve devlet yönetiminin ideolojisinin bu temele dayandırılmasıdır (Hardy ve Kinney, 2005, s. 47).

Yukarıda altını çizdiğimiz klik ve Han Konfüçyüslüğü, Wang Mang için iki önemli noktadır. Bu iki noktadan ilki olan klik, Wang Mang'ın Han Hanedanlığı'nda sıradan bir bürokratken imparator naipliğine kadar yükselmesini sağlamıştır. İkincisi olan Han Konfüçyüslüğü ise Wang Mang'ın ileride ilan edeceği reformların ideolojik alt yapısını oluşturmuştur.

Batı Han Hanedanlığı'nın son döneminde yaşanan ekonomik sıkıntılar Wang Mang'ın yolunu açmıştır. Yaşanan her ekonomik sıkıntı halkın yönetime olan güvenini sarsmıştır. Bu dönemi en güzel şekilde özetleyen ise Han Tarih Kayıtları'nda Bao Xuan monografisinde yer alan ve İmparator Ai Di'ye sunulan "yedi yıkım, yedi ölüm (七亡七死)" adlı rapordur.

Bu rapora göre; tüm halkı yıkan yedi durum vardır: Bunlardan birincisi, Yin Yang anlaşmazlığının sonucunda tabiatın dengesinin bozulması ve felaketlerin artması; ikincisi, bölgesel yönetimlerin vergilerin toplanmasında halka sert davranması ve vergilerin artırılması; üçüncüsü, yetkilerin kötüye kullanılması ve kamu düzeninin sağlanamaması; dördüncüsü, güçlü ailelerin rahata olan düşkünlüğü; beşincisi, çalışabilecek nüfusun çoğunluğunun devlete vergi karşılığında çalışması ve bu yüzden tarım üretiminin ağır darbe alması; altıncısı, yerleşim birimlerinin dört bir yanından yardım çığıkları yükselmesi ve kadın-erkeğin bulunduğu yeri korumaya çalışması; yedincisi, eşkıyaların halkın malını gasp etmesidir. Bu sayılan yedi yıkım, yedi ölümün yanında çok da ağır değildir. Yedi ölümden birincisi, yöneticilerin acımasız dayak yetkileri ve ölümlerin yaşanması; ikincisi, davaların çok sert görülmesi; üçüncüsü, masum insanların haksızlığa uğraması; dördüncüsü, hırsızlığın yaygınlaşması; beşincisi, insanların birbirlerini düşmanca öldürmeleri; altıncısı, hasat

² Hizip. (Klik, t.y.)

mevsimlerinin giderek kötüye gitmesi ve halkın açlıkla karşı karşıya kalması; yedincisi, salgın hastalıkların yayılmasıdır. Halkı yıkan yedi nedene bakıldığında hiçbir olumlu nokta yoktur, ülkeye istikrar getirmek gerçekten zordur. Halkı öldüren yedi nedene bakıldığında hayatta kalmak için hiçbir fırsat yoktur, cezaları kaldırmak ve adalet getirmek gerçekten çok zordur (“Tarih Kayıtları, Wang Gong Liang Gong Bao” t.y.).

Rapor, iki ana başlık altında toplanmıştır. Birinci başlıkta, halkın ekonomik gücünü kaybetmesi “yıkım” olarak nitelendirilmiştir. İkinci başlıkta ise adalet kavramı üzerinde durulmuş ve adaletin kaybolması “ölüm” ile eş tutulmuştur. Bu rapor, sosyal ve ekonomik problemlerin çok ciddi noktalara geldiğini göstermektedir. Yaşanan bu durum hanedanlık açısından ne kadar olumsuzsa Wang Mang için de bir o kadar olumlu olmuştur. Çünkü halk bu durumda kendisine doğru yönelen en küçük bir umuda dahi büyük umutlar bağlayacaktır.

2. Wang Mang

Ju Jun (巨君) adıyla da bilinen Wang Mang (王莽), M.Ö. 45-M.S. 23 yılları arasında yaşamıştır. Wang Mang, dönemin soylu ailelerinden Wang ailesine mensuptur. Wang ailesine mensup dokuz kişiden beşi Han Hanedanlığı’nda üst düzey memur sınıfında yer almayı başarmışlardır. Ancak Wang Mang’ın birçok akrabası üst düzey memuriyete sahip olmasına rağmen, Wang Mang’ın babası Wang Man (王曼) bir memuriyete sahip olamamıştır (Jin, 2010, s. 6-7). Wang Mang’ın, akrabalarının aksine refah içerisinde bir hayatı olmamıştır. Wang Mang’ı Wang Mang yapan ise bitmez tükenmez öğrenme aşkı olmuştur. Bu öğrenme aşkı sayesinde Zhou Li (周礼)³ adlı eseri en ince noktalarına kadar öğrenmiştir.

Wang Mang’ın hayatını değiştiren dönüm noktalarından biri üst düzey memur olan amcası Wang Feng (王凤)’in hastalanması sonucunda yaşanmıştır. Amcasının hastalığı süresince yanından ayrılmayan ve her türlü ihtiyacını karşılayan Wang Mang’ın bu davranışı amcasını derinden etkilemiştir. Bunun üzerine dönemin İmparatoru Cheng Di (成帝)’ye Wang Mang’ı anlatmış, ona bir memuriyet görevi vermesini istemiştir. Bunun sonucunda, henüz 24 yaşında olan Wang Mang saraya memur olarak atanmış ve çok kısa sürede hayatı hızla değişmiştir (Jin, 2010, s.12). Saraya girmesiyle birlikte, Wang Mang’ın Batı Han Hanedanlığı’na son verip adım adım kendi hanedanlığını ilan edecek güce kavuşma yolculuğu başlamıştır (Jin, 2010, s. 41-45).

Wang Mang’ın sarayda hızlı yükselişinde halası İmparatoriçe Wang Zhengjun (王政君)’ün etkisi çok büyüktür (Xu, 2008, s. 1325). Wang Mang başta halası olmak üzere amcalarının da desteğini alarak hanedanlık sarayında her geçen gün gücünü artırmıştır. Böylelikle sarayda Wang klik yapısı oluşmuş ve diğer tüm klikleri bertaraf etmişler veya kendilerine tabi kılmayı başarmışlardır (Eberhard, 1995, s.100). Nihayetinde Wang Mang birçok zorlu süreci geçerek M.S. 1 yılında baş vezir konumuna kadar yükselmiştir. Sarayda kendisi için engel gördüğü kişileri yönetimden uzaklaştırmak için çok gayret sarf etmiş ve bu konuda da başarılı olmuştur.

M.S. 1 yılında henüz dokuz yaşında olan İmparator Ping Di (平帝) tahta geçmiştir. Sarayda birçok yetkiyi elinde bulunduran Wang Mang, İmparator Ping Di’nin yardımcılığı görevine getirilmiştir. İmparatorun yaşı küçük olduğundan bir nevi gölge imparator olan Wang Mang alınan tüm kararlarda kendi düşüncelerini uygulama fırsatı bulmuştur. Dahası ilerleyen zamanlarda, kızlarından birini İmparator Ping Di ile evlendirmeyi başarmış ve saraydaki konumunu akrabalık ile de güçlendirmiştir (Rong, 2013, s.71) .

³ Konfüçyüs ekolüne ait on üç klasik eserden biridir.

M.S. 5 yılında, 14 yaşındaki İmparator Ping Di hastalanmış ve ölmüştür.⁴ Bunun üzerine hanedanlıkta tahta kimin geçeceği konusunda fikir ayrılıkları olmuştur. Çünkü İmparator Ping Di'nin ölümü ile birlikte İmparator Yuan Di'nin soyundan gelen bir erkek varis kalmamıştır. Bu duruma göre; bir önceki nesilden yani İmparator Xuan Di (宣帝)'nin soyundan gelen bir kişinin tahta geçmesi gerekmektedir. Ancak İmparator Xuan Di'nin neslinden gelen birinin tahta geçmesi söz konusu olduğunda, varislerin çokluğu nedeniyle tam bir kargaşa ortamı olacaktır. Bu durum ise Wang Mang'ın tüm planlarını alt üst edecektir. Böyle bir durumun yaşanmasına izin vermeyecek olan Wang Mang, hanedanlık soyundan en son dünyaya gelen Ru Zi (孺子) bebeği imparator olarak ilan etmiştir. Bu durumu da eski bir gelenek olan, yeni bir soydan imparatorun tahta çıkabilmesi için öncekinin üzerinden yüz yıl geçmesi gerektiği kanununu örnek göstermiştir. Böylelikle İmparator Ping Di'nin yardımcılığından bebek imparator Ru Zi'nin yardımcılığına geçmiştir (Keay, 2011, 159).

Tüm yaşanan bu olayların yanında Wang Mang'ın güçlenmesindeki en büyük etkenlerden biri de yaşanan tabiat olayları olmuştur. Çünkü Çin düşüncesine göre imparator göğün oğludur ve göğün onay vermediği kişi imparator olamaz. Bu dönemde yaşanan doğal afetler, Han Tarih Kayıtları'nın, Chengdi ile ilgili bölümünde “yangınlar, kuyruklu yıldızlar, güneş tutulması, sis, böcek istilaları, kuraklık, sel, deprem, çığ, katliamlar, gök taşları ve tayfunlarla doludur, bunların yaşanmadığı birkaç sene var o kadar (Keay, 2011, s. 159).” şeklinde anlatılmaktadır.

Bu dönemde yaşanan doğal afetlerin hepsi birer kehanet olarak yorumlanmıştır. Yani Gök, yaşanan olaylardan ve hanedanlığın yönetiminden memnun değildir. Göğün, hanedanlığa karşı tepkisini bu şekilde belirttiği inancı her geçen gün yaygınlaşmıştır. Artık Gök hanedanlığın değişmesi gerektiğini kendi dili ile yani doğal afetlerle anlatılmaktadır. Bu durum, Wang Mang'ın kendi hanedanlığını kurmasının önünü açan ve olabilecek ciddi ayaklanmaların önünü alan bir durumdur. Anlaşılan o ki “Gök” görünürde Wang Mang'ı sevmiş ve onay vermiştir.

Wang Mang, Han Hanedanlığı'nda Wang ailesinin üç nesildir süren siyasi gücünü ve doğal afetlerin dilini kendi lehine kullanarak M.S. 9 yılında imparatorluğunu ilan etmiştir. İmparator Wang Mang'ın ilk fermanı; “Gök; işaretler ve deliller, şekiller ve yazılar, bir metal kutu ve yazılı bir metinle imparatorluğu bana emanet ettiğini bildirdi” olmuştur (Tarih Kayıtları, Wang Mang Bölümü). Wang Mang bu sözü söyledikten sonra imparatorluk tacını takmış ve şöyle devam etmiştir: “Han Gao Zu gökten aldığı yetki ile devleti metal levha üzerine yazılı bir metin ile bana devretti. Göğün oğlu olarak tahta oturuyorum. Bundan sonra hanedanlığın adını “Xin” ilan ediyorum. (“Tarih Kayıtları, Wang Mang Bölümü”, t.y.) Wang Mang bu şekilde, adı “Xin” olan yani “yeni” anlamına gelen hanedanlığını ilan etmiştir. Wang Mang'ın uygulamalarının ve reformlarının temelini oluşturacak “yeni” kelimesi Çin tarihinde halen tartışılan önemli konulardan biri olmuştur.

Çin tarihinde reform yapmak isteyen pek çok kişi çıkmıştır. Ancak detaylı olarak incelendiğinde bütün ülkeyi kapsayan, geniş çapta reform yapan kişi sayısı yok denecek kadar azdır. Reformlarıyla Çin tarihe adını yazdıran tarihi kişiliklere örnek verecek olursak;

- İlkbahar Sonbahar döneminde takriben M.Ö. 723-645 yılları arasında yaşamış olan Guan Zhong (管仲) (Wu, 2013, s.14),

⁴ Bazı kaynaklarda, İmparator Ping Di'yi Wang Mang'ın öldürdüğünden bahseder. Olay şu şekilde anlatılır: “İmparator Ping Di'nin doğum günü kutlamalarında Wang Mang, İmparator Ping Di'ye imparatorun şerefine bir kadeh içki uzatır. Bu kadehi içen imparatorun çok geçmeden fenalaştığı ve öldüğünden bahsedilir.” (Jin, 2010, s. 37).

- Savaşan Beylikler döneminde takriben M.Ö. 395-338 yılları arasında yaşamış olan Shang Yang (商鞅) (Wu, 2013, s.32),
- M.Ö. 140-86 yılları arasında yaşamış olan Batı Han Hanedanlığı'nın İmparatoru Han Wu Di (汉武帝) (Wu, 2013, s.47),
- M.Ö. 45-M.S. 23 yılları arasında yaşamış olan Xin Hanedanlığı'nın kurucusu Wang Mang (王莽) (Wu, 2013, s.66),
- Kuzey Song Hanedanlığı döneminde M.S. 1021-1086 yılları arasında yaşamış olan Wang An Shi (王安石)'dır (Wu, 2013, s.98).

Yukarıda ismi geçen kişiler, yaptıkları reformlarla yaşadıkları döneme izlerini bırakmıştır. Bu kişiler arasında bulunan Wang Mang'ı özel kılan ise reformlarını yapmak için kendi hanedanlığını kurmasıdır.

Bürokrasi kökenli olan Wang Mang, Batı Han Hanedanlığı'nın yaşadığı sosyal ve ekonomik çöküşün nedenlerini en iyi bilen kişilerdendir. Sosyal ve ekonomik sıkıntıları çözenin tek çaresini ise reformlar olarak görmüştür. Bundan dolayı kendisini imparator ilan ettikten hemen sonra kendi reformlarını ilan etmiştir. Wang Mang'ın reformları uygulamasında ise iki temel amaç vardır: Bunlar; Batı Han Hanedanlığı'nın son zamanlarında yaşanan sosyal ve ekonomik sıkıntıları çözmek ile hayalindeki “ideal”⁵ yönetimi kurmaktır. Wang Wang'ın yapmış olduğu reformlara baktığımız zaman, bu reformların Çin tarihinde önemli bir yere sahip olduğunu ve reformların hemen hemen hepsinin sosyal ve ekonomik problemlerin çözümü üzerine olduğunu görürüz (Meng, 2001, s.386). Örneğin; toprak reformu, köle reformu, ticari ve para reformları gibi. Ancak biz çalışmamızda yalnızca Wang Mang'ın toprak reformunu ele alacağız.

3. Toprak Reformu

Çin toplumu tarih boyunca yerleşik hayatı seçmiş olduğundan geçimini tarımla sağlamıştır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak “toprak” Çinliler için vazgeçilmez olmuştur. Çin tarihinde birçok çatışma ve savaşın sebebi toprak paylaşımında yaşanan memnuniyetsizliklerden kaynaklıdır. Bir ülkede toprağın halk arasındaki dağılımı, o ülkenin sosyal ve ekonomik yapısını gösteren en önemli unsurdur. Çünkü toprağın dağılımı, işlenmesi ve vergilendirilmesinin adaletli bir şekilde yapılıp-yapılmaması sosyal ve ekonomik hayatı birinci dereceden etkilemektedir.

Qin Hanedanlığı döneminde yapılan toprak reformu Shang Yang (商鞅) reformları olarak bilinmektedir. Shang Yang reformlarının toprak ile ilgili bölümü Çin Tarih Kayıtları'nda şu şekilde anlatılmaktadır:

“Asillerin işleme hakkı bulunan toprak sistemi kaldırılmış ve yeni toprak sınırları belirlenmiştir. Toprak devletindir anlayışı ve toprağa bağlı kölelik kaldırılmıştır. Toprağa özel mülk edinme sistemi getirilmiş, devlet bu özel mülkiyet sistemini onaylamış ve toprağın alınıp satılmasına izin vermiştir (“Tarih Kayıtları, Shang Yang Bölümü”, t.y.)

Bu madde dönemin şartları göz önüne alındığında, Qin Hanedanlığı'nın büyümesine ve gelişmesine oldukça büyük katkı sağlamıştır. Özellikle, toprağın özel bir mülkiyete

⁵ Zhou Li'de anlatılan barış ve huzur ortamının sağlandığı örnek devlettir.

dönüşmesinin yanı sıra ticaretinin yapılması halkın ekonomik refahını geliştirmiştir. Ancak ilerleyen zaman içerisinde bu olumlu durum olumsuz bir duruma evrilmiştir. Çünkü zaman içerisinde zenginler fakir kişilerin topraklarını alarak topraklarını genişletmişlerdir. Böylelikle çok büyük toprak zenginleri ortaya çıkmıştır. Zenginleşen büyük toprak sahipleri ise her geçen gün ülke yönetiminde daha güçlü olmaya başlamışlardır. Böylelikle zengin her geçen gün gücüne güç katar iken fakir her geçen gün zayıflamıştır.

Han Hanedanlığı kurulduktan sonra toprak sistemi aynı düzende devam etmiştir. Özellikle, İmparator Han Wu Di dönemine gelindiğinde zengin toprak sahiplerinin gücü zirveye ulaşmıştır. Öyle ki toprak bir bereket kaynağı olmaktan çıkmış ve adeta sosyal adaletsizliğin bir simgesi olmuştur. Han Wu Di, son dönemlerde bu durumun ciddiyetini kavramış olsa da ömrü bu problemi çözmeye yetmemiştir. Daha sonraki dönemlerde çözüm için atılacak her adım bu zengin toprak sahipleri tarafından engellenmiştir. Bunun sonucunda halkın çoğunluğu tarım kölesi haline dönüşmüştür (Jin, 2010, s.79).

Çin tarihinde “toprak alınıp satılamaz, tüm topraklar devletindir” görüşünü savunan iki kişi vardır: Bunlar Wang Mang ve Sun Zhongshan (孙中山)’dır. Wang Mang, toprak hakkındaki görüşünü uygulama fırsatı bulmuştur. Ancak Sun Zhongshan bu fırsatı bulamamıştır (Wu, 2013, s.69).

Wang Mang’ın “Wang Tian” olarak isimlendirdiği toprak reformunun kaynağı klasik eserlerden biri olan Zhou Li (周礼)’ye dayanmaktadır. Zhou Li de “jing (#)” toprak sisteminin en ideal sistem olduğu vurgulanmaktadır (“Zhou Li”, t.y). Ancak bilim insanları, bu toprak sistemi hakkında iki farklı düşünceye sahiptir. Bazı bilim insanlarına göre; “jing (#)” toprak sistemi gereğince Zhou Hanedanlığı’nın tüm şehirlerinin büyüklükleri dahi hesaplanmıştır. Ancak bazı bilim insanları da bu uygulamanın sadece teoride var olduğunu ancak uygulamada kullanılmadığını vurgulamaktadırlar. Toprak için bu sistemin kullanılmasındaki en önemli etken toprağın adaletli bir şekilde paylaşımını sağlamaktır (Rong, 2013, s.150).

Wang Mang’ın “jing (#)” toprak sistemini örnek aldığı bir diğer kaynak ise; Konfüçyüs öğretilerinin en büyük temsilcilerinden Meng Zi’nın (孟子) “jing (#)” toprak sistemidir. Bu toprak sistemi şu şekildedir:

“900 mu⁶ dan oluşan kare şeklindeki toprak parçası jing’in (#) ortasındaki parça kamuya aittir. Sekiz parça ise kişi başına 100 mu olmak üzere kişilere aittir.⁷ Kamuya ait toprak parçası, ortak ekilip biçilecek ve geliri kamuya verilecektir. Daha sonra kendi işlerini yapacaklardır. (Mengzi -Teng Wen Gong Shang (孟子.滕文公上), t.y.)”

100 mu Birinci Kişi	100 mu İkinci Kişi	100 mu Üçüncü Kişi
100 mu Dördüncü Kişi	*100 mu Devlete Ait	100 mu Beşinci Kişi
100 mu Altıncı Kişi	100 mu Yedinci Kişi	100 mu Sekizinci Kişi

100 mu Birinci Kişi	100 mu İkinci Kişi	100 mu Üçüncü Kişi
100 mu Dördüncü Kişi	*100 mu Kişiye Ait	100 mu Beşinci Kişi
100 mu Altıncı Kişi	100 mu Yedinci Kişi	100 mu Sekizinci Kişi

⁶ 100 Mu yaklaşık olarak 6.6666667 hektardır.

⁷ “Sekiz parça ise kişi başına 100 mu olmak üzere kişilere aittir” cümlesinde “aitlik” ifadesinin açılımı şöyledir: Toprak miras olarak gelecek nesillere aktarılamaz. Toprağı işleyen kişi öldüğünde toprak devlete aittir. Toprağın işleme hakkı kişiye aittir.

*Meng Zi “jing (#)” toprak sistemi
 (“Mengzi - Teng Wen Gong Shang, t.y.”)

*Wang Mang “jing (#)” toprak sistemi
 (“Tarih Kayıtları, Wang Mang Bölümü”, t.y.)

Meng Zi, bu sistemin tam manasıyla uygulanması durumunda hiç kimsenin memleketinden göçmeyeceğini, herkesin toprağını barış ve huzur içerisinde işleyebileceğini, birbirlerine saygılı olacağını ve bunun sonucunda barışın ve huzurun uzun süre sağlanabileceğini savunmuştur (“Mengzi - Teng Wen Gong Shang, t.y.”).

Wang Mang henüz Batı Han Hanedanlığı’nda görevli iken klasik eserlerden okuduğu bu teorik bilgileri yerel bir bölge üzerinde uygulamış ve başarılı olmuştur. Bu sebepten dolayı yapılacak olan toprak reformunun başarılı olacağından hiç şüphesi olmamıştır. Bunun üzerine, M.S. 9 yılında bir ferman yayınlamak toprak reformunu ilan etmiştir.

M.S. 9 yılında yayımlanan ferman şu şekildedir:

“.....Bugünden itibaren göğün altındaki⁸ toprakların ismi “Wang Tian”, köleliğin⁹ ismi ise Si Shu’dur. Her ikisi de alınıp satılamaz. Sekiz erkek nüfusu bulunmayan ailelerin toprak varlığı bir jing (#)’i geçemez. Geçtiği takdirde fazla olan toprağı akrabaları ve toprağı olmayan komşularına paylaşacaktır. Önceden hiç toprağı olmayan ailelere ise bu sisteme göre toprak dağıtımı yapılacaktır. Bu sisteme karşı çıkan kişiler, toplum düzenini bozduğu için sınır bölgelerine sürülecektir (Xu, 2008, s.1363).”

Wang Mang’ın hanedanlığını ilan eder etmez bu fermanı acil bir şekilde yayınlamasındaki amaç, Qin Hanedanlığı’ndan başlayıp Batı Han Hanedanlığı’nın son dönemine kadar çok ciddi bir sorun arz eden “toprak birleştirme (兼并)” problemini çözmektir (Jin, 2010, s.73). Toprak birleştirme; zengin toprak sahiplerinin fakir toprak sahiplerine ait olan toprakları satın alarak kendi topraklarına katmasıdır. Bu sorun her geçen gün büyüyerek hanedanlık içindeki sosyal adalet düzeninin bozulmasına sebep olmuş ve sosyal toplumun en önemli sınıflarından biri olan köylülerin hızla tarımsal kölelere dönüşmesine yol açmıştır. Yayımlanan fermanın toprak ile başlayan ifadesinin hemen sonrasında köle isminde değişiklik yapılarak toprağın ve kölelerin alınıp satılması yasaklanmıştır. Yayımlanan bu fermanla hem toprak miktarındaki hem de köle sayısındaki artış gibi kronik problemler çözülmeye çalışılmıştır.

Toprak reformunu çok hızlı hayata geçirmek isteyen Wang Mang’ın dönemin sosyal sorunlarını iyi analiz ettiğini görebiliriz. Wang Mang toprak reformu ile Xin Hanedanlığı’nı sağlam sosyal adalet temeli üzerine oluşturmayı hedeflemiştir. Diğer bir hedefi ise; büyük toprak sahiplerinin ileride hanedanlığın karşısına siyasi bir güç olarak çıkmasını engellemektir. Ancak M.S. 9 yılında yürürlüğe giren toprak reformu başarısız olmuş ve M.S. 12 yılında yürürlükten kaldırılmıştır.

Wang Mang’ın toprak reformunun başarısız olmasının en büyük sebebi; sorunu doğru tespit etmiş olmasına rağmen çözüm yöntemi ve uygulamalarında yeni sorunlarla karşılaşmış olmasıdır. Şöyle ki Wang Mang, uygulamak istediği “jing (#)” toprak sistemini üzerinde değişiklik yaparak uygulamaya koymuştur. Meng Zi’nın “jing (#)” toprak sistemindeki dokuz

⁸ Çince de “天下” kelimesinin sözlük anlamı “dünya” demektir. Ancak Antik Çin tarihinde bu kavram genellikle hanedanlık sınırlarının altında bulunan toprak parçasını temsil eder.

⁹ Tarımsal kölelik.

parça topraktan bir parçası devlete ait olarak dağıtım yapılırken, Wang Mang'ın toprak sistemindeki “jing (#)” toprak sisteminde dokuz parçanın tamamının kullanma hakkı halka verilmiştir. Bundan dolayı, merkeze tarımsal verginin dışında direk olarak bir ürün girdisi olmamıştır. Bu da toprağın üzerindeki devlet otoritesinin kaybolmasına neden olmuştur. Ayrıca bu sistem yalnızca merkezi otoriteye yakın yerlerde uygulanabilmiştir. Uzak yerleşim yerlerinde başarılı olamamıştır. Toprak reformunun maddeleri içerisinde bulunan “...hiç toprağı olmayan ailelere de yukarıdaki ölçüler oranında toprak verilecektir” maddesi ise gerçeklikten uzaktır. Çünkü bu maddeye göre hiç toprağı olmayan kişilere 100 mu toprak verilmesi gerekmektedir. Ancak o dönemde işlenebilir toprak miktarı nüfusa oranlandığında kişi başına ancak 67 mu toprak düşmektedir. Buradan da anlaşılmaktadır ki Wang Mang reformlarını genel bir hesap üzerinden yapmıştır (Lin, 2013, s.58).

4. Sonuç

Çin tarihinde en uzun hüküm süren hanedanlıklardan biri olan Han Hanedanlığı, Çin tarihi açısından oldukça önemlidir. Bu dönemde Çin'in siyasi sistemi iyice oturmuştur. Han Hanedanlığı tarihi genellikle iki döneme ayrılarak incelenir. Tarihte bu iki dönem Batı Han Hanedanlığı ve Doğu Han Hanedanlığı olarak adlandırılmaktadır. Han Hanedanlığı'nın iki döneme ayrılmasının sebebi M.S. 9 – 23 yılları arasında kurulan Xin Hanedanlığı'dır. Xin Hanedanlığı'nın kurucusu Wang Mang Çin siyasi tarihi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışmada, Çin tarihinin genelde göz ardı edilen tarihi figürü Wang Mang'ı ve onun yapmış olduğu toprak reformunu incelemeye çalıştık. Kadim Çin tarihinde tarih yazıcılığı çok üst noktalara ulaşmış olsa da tarih yazıcıları Wang Mang dönemine geldiğinde bu dönemi çok hızlı geçmişlerdir. Esasında Wang Mang M.S. 9-23 yılları arasında Han Hanedanlığı tarihini kesintiye uğratarak sonraki yüzyılları da etkileyecek bir döneme damgasını vurmuştur.

“Wang Mang, Çin tarihi açısından niçin bu kadar önemlidir” sorusunun cevabı ise oldukça basittir. Çin tarihinde hanedanlık soyundan gelmeyerek tahta geçme olayı iki kez yaşanmıştır. Bu şekilde tahta geçen kişilerden ilki hiç şüphesiz ki araştırmamızın temelindeki Wang Mang'dır. Diğerisi ise; Tang Hanedanlığı döneminde yine kendi imparatorluğunu ilan eden İmparatoriçe Wu Zetian (武则天)'dir. Tahtı gasp eden bu iki tarihi şahsiyet ve yaptıkları reformlar Çin tarihi araştırmalarında önemli bir yer tutmaktadır.

Wang Mang denildiğinde akla öncelikle hayatı ve yapmış olduğu reformlar gelmektedir. Wang Mang toprak reformunun yanında para ölçü birimleri, isim, demir, bakır, tuz vb. birçok alanda reformlar yapmıştır. Wang Mang'ın yaptığı toprak reformu ise ekonomik ve sosyal düzeni sağlamayı amaçlamıştır. Ancak reform uygulanabilirlik noktasında başarılı olamamıştır.

20. yüzyıla kadar yapılan Wang Mang araştırmalarında “Han Tarih Kayıtları” temel alınmıştır. Bundan dolayı Wang Mang üzerine yapılan çalışmalar belli bir sınırdadır. Tek yönlü bakış açısı ile yapılan bu çalışmalar sonucunda da Wang Mang “tahtı gasp eden kişi (篡位)” olarak tarihe geçmiştir. Bu durumun en güzel örneklerinden biri olarak “Han Tarih Kayıtları” kitabında yer alan “Wang Mang” bölümünün kronolojik sıralamaya uygun olarak verilmemiş olması gösterilebilir. Ancak 20. yüzyıldan sonra yapılan çalışmalar Wang Mang araştırmalarına daha farklı bakış açıları getirmiştir.

Wang Mang üzerine araştırmalar yapan araştırmacıların değerlendirmelerinden örnekler verecek olursak;

“The Cambridge History of Chinese Qin and Han Empires” adlı eserde Wang Mang için şu ifadeler kullanılmaktadır:

“Wang Mang kolay bir şekilde etiketlenemez. “Eski Klasikler”in desteğinde yaptığı kölelik ve toprak reformu onun bir reformist olduğunu göstermektedir. Wang Mang bir hayalperest değildir. Ondan önce Çin’i yöneten Han imparatorlarından çok daha fazlasını yapmıştır (Twitchett ve Fairbank, 2008, s. 239).”

Çinli tarihçi Hu Shi (胡适), Wang Mang’a haksızlık yapıldığını düşünerek şöyle söylemektedir:

“Wang Mang, 1900 yıldır suçlanan yöneticidir. Günümüzde halen hakkında tarafsız bir değerlendirme yapılmamıştır. Ben son zamanlarda “Wang Mang Kayıtları (王莽传)”, “Gıda ve Para bölümü (食货志)” ve “Zhouli (周礼)” üzerinde çok titiz araştırmalar yaptım ve anladım ki Wang Mang aslında bir sosyalisttir (Yang, 2011, s. 6).”

“The Restoration of The Han Dynasty” adlı eserde Hans Bielenstein Wang Mang için şöyle söylemektedir:

“Çin tarihinde Wang Mang en ilgi çekici ve en tartışmalı konulardan biri olmuştur. Bu kaynakların yetersiz olması büyük bir şanssızlıktır (Bielenstein, 1953, s.82).”

Wang Mang’ın yönetime gelmesinde ve yönetimine son verilmesinde özellikle iki konu dikkat çekmektedir. Wang Mang’ın iktidara gelişinde askeri ve ya toplumsal bir ayaklanma yaşanmamış ve kan dökülmemiştir. Wang Mang, kansız bir darbe ile iktidarı ele geçirmiştir. Çin tarihinde iktidarın kansız el değiştirmesi sık görünen bir durum değildir. Ancak Wang Mang’ın iktidardan gidişi oldukça kanlı olmuştur. Wang Mang dönemi ayaklanmalar ile son bulmuştur.

Kaynaklar

- Bielenstein, H. (1953) *The Restoration Of The Han Dynasty: With Prolegomena On The Historiography Of The Hou Han Shu*. Stockholm: Elanders.
- Eberhard, W. (1995). *Çin Tarihi*. Ankara: TTK.
- Hardy, G. ve Kinney, A.B. (2005). *The Establishment of The Han Empire and Imperial China*. London: Greenwood Press.
- Hu, S. (2003). *Hushi Quanji, Di per Juan*. Anhui: Jiaoyu Chuban She.
- Jin, K. (2010). *Wang Mang Gaizhi*, Changchun: Jilin Wenshi Chuban She.
- Keay, J. (2011). *Çin Tarihi*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Klik. (t.y.) *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük* içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Lin, D. (2013). *Mouguozhe*. Shanghai: Sanlian Shudian.
- Meng, X. (2001). *Xian Qin Qin-Han Shilun*. Jinan: Shandong Chuban She.
- Mengzi - Teng Wen Gong Shang, (t.y). Erişim adresi: <https://ctext.org/mengzi/teng-wen-gong-i/zhs>
- Rong, Z. (2013). *Wang Mang* . Beijing: Waiwen Chuban She.
- Tarih Kayıtları, Shang Yang Bölümü, (t.y). Erişim adresi: <https://ctext.org/shiji/zhs?searchu=%E5%95%86%E9%9E%85>
- Tarih Kayıtları, Wang Gong Liang Gong Bao, (t.y). Erişim adresi: <https://ctext.org/han-shu/zhs?searchu=%E5%87%A1%E6%B0%91%E6%9C%89%E4%B8%83%E4%BA%A1>
- Tarih Kayıtları, Wang Mang Bölümü, (t.y). Erişim adresi: <https://ctext.org/han-shu/zhs?searchu=%E7%8E%8B%E8%8E%BD%E4%BC%A0>
- Twitchett, D. ve Fairbank, J.K. (2008). *The Cambridge History of Chinese Qin and Han Empires*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wu, X. (2013). *Lidai Jingji Biange Deshi*. Hangzhou: Zhejiang Daxue Chuban She
- Xu, J. (2008). *Yirmi Dört Tarih 3.Cilt*. Beijing: Zhonguo Xiju Chuban She.
- Yang, Q. (2011). Er Shi Shiji Yilai de Wang Mang Yanjiu: Zongshu Ji Lilun Sikao. *Zhongguo Shi Yanjiu Dongtai*, 1, 5-13.
- Zhou Li, (t.y). Erişim adresi: <https://ctext.org/rites-of-zhou/zhs>